

DOLNOŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW we WROCŁAWIU

50-243 Wrocław, ul. Władysława Łokietka 11
☎ 71 343 65 01, 71 344 38 92

dwkz@dwkz.pl
<http://wosoz.ibip.wroc.pl/public/>

WRiD.5140.144.2017.KM

Wrocław, dnia 08.12.2017 r.

Na podstawie art. 13 § 1 ustawy z dnia 11.07.2014 r. o petycjach (Dz. U. 2017, poz. 1123 t.j.), w związku z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014, poz. 1446 z późn. zm.) zawiadamiam o sposobie załatwienia Pana petycji z dnia 25.09.2017 r.

W odpowiedzi na petycję złożoną w dniu 25.09.2017 r. (data wpływu 28.09.2017 r.) w sprawie objęcia prawną ochroną przez wpis do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego układu przestrzennego Osiedla Kopernik IB Legnickiej Spółdzielni Mieszkaniowej informuję, że przedmiotowy obszar nie kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Osiedle Kopernik zostało założone na początku lat 70. XX w. na terenach przyłączonych do miasta przed 1945 r. Było największym z osiedli wybudowanych na niezurbanizowanym terenie, położonym na wschód od historycznego centrum Legnicy. Autorami koncepcji przestrzennej byli związani ze środowiskiem wrocławskim architekci Bogna i Kazimierz Klimczewscy, którzy projektowali zabudowę dla wielu dolnośląskich miast.

Projekt osiedla zakładał utworzenie regularnej kompozycji; obszar, na którym go zrealizowano kształtem przypominał wydłużony trapez. Osiedle w obecnym kształcie składa się z dwóch części – północnej, gdzie granice wyznaczały ulice Wrocławska, Gwiazdna, al. Piłsudskiego oraz ul. Wielkiej Niedźwiedzicy, nazwana Kopernik I oraz południowej, dla rozróżnienia nazwanej Kopernik II, której granicę północną stanowiła al. Piłsudskiego, a obszar zamknięto w obrębie ulic Astronomicznej, Biegunowej, Radosnej i Ciołkowskiego.

Klimczewscy byli autorami układu przestrzennego północnej części osiedla ograniczonej ulicami Wrocławską i al. Piłsudskiego. Ośią wewnętrzną organizującą układ tej części osiedla jest ul. Oś Kartuska, poprowadzona równolegle do ww. ulic. Prostopadle do nich zaprojektowano sześć 11-kondygnacyjnych budynków mieszkalnych z czternastoma klatkami schodowymi. Dodatkowo wzniesiono mniejsze 5-kondygnacyjne budynki. Bloki mieszkaniowe zrealizowano w systemie Wrocławskiej Wielkiej Płyty, w ramach którego powstały budynki w układzie konstrukcyjnym poprzecznym o różnej liczbie kondygnacji. Do budowy ścian nośnych i stropów używano płyt o grubości 14 cm. Elementy systemu produkowano w wytwórniach stacjonarnych i poligonowych. Projekty budynków wynikały z obowiązujących przepisów, norm oraz właściwości stosowanych technologii.

Pierwotna kompozycja osiedla charakteryzowała się przejrzystością. Do głównych osi kompozycyjnych (ulic Wrocławskiej, Osi Kartuskiej i al. Piłsudskiego) prostopadle rozmieszczono budynki 11-kondygnacyjne wzbogacone o loggie w elewacjach zachodnich; niższe, 5-kondygnacyjne usytuowano w układzie równoległym względem głównych osi, przy elewacjach południowych dodano balkony. W pierwotnym projekcie zabudowa obejmowała także teren na wschód od ul. Wielkiej Niedźwiedzicy, nie została jednak zrealizowana. W centrum osiedla zgodnie z koncepcją architektoniczną wg projektu Bogny Klimczewskiej wzniesiono zespół czterech dwukondygnacyjnych pawilonów handlowo-usługowych.

Osiedle zostało ukończone na początku lat 90. XX w. W jego obrębie powstała dodatkowo niska zabudowa w postaci pawilonów handlowych, przedszkoli, żłobków i szkół. Założono także targowisko. We wschodniej części osiedla przy pl. Wyszyńskiego wybudowano monumentalny

kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski wg projektu arch. Mieczysława Sowy. W ostatnim etapie zabudowę osiedla uzupełniono o dodatkowe budynki mieszkalne, odbiegające już formą i bryłą od zabudowy z lat 70. XX w.

Pierwotna koncepcja osiedla autorstwa Bogny i Kazimierza Klimczeskich została zaburzona wtórną zabudową w postaci dodatkowych budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, wzniesionych w nowszych technologiach, nienawiązujących do modernistycznych koncepcji osiedla. Rozczłonkowane bryły o luźnym układzie zaburzyły wspomniany projekt. Zaprojektowana przez Bognę Klimczewską część handlowa została na tyle przekształcona, że jej pierwotna forma przestała być czytelna. Budowa kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski spowodowała wprowadzenie nowej dominanty przestrzennej do pierwotnej kompozycji, dodatkowo wykształciło się nowe wnętrze urbanistyczne – plac wokół świątyni. Pierwotna idea wewnętrznej osi komunikacyjnej w postaci ul. Oś Kartuska, która miała organizować przestrzeń, nie przyjęła się. Układ przestrzenny został zatarty późniejszymi inwestycjami budowlanymi. Dodatkowo budynki wzniesione w technologii Wrocławskiej Wielkiej Płyty, w wyniku termomodernizacji utraciły prostą formę.

Jak wskazuje w swojej opinii z dn. 14.11.2017 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu, *układ urbanistyczny Osiedla Kopernik IB nie posiada wartości, które uzasadniałyby wpis do rejestru zabytków. Kompozycja przestrzenna północnej części osiedla jest wprawdzie przemyślana i poprawna, w czasach, kiedy projekt powstał, w pewnym nawet stopniu idealistyczna, ale charakteryzuje się monotonością i nie można jej uznać za szczególnie cenną z punktu widzenia rozwoju powojennej urbanistyki. (...) W pierwotnym projekcie dominowała funkcja mieszkaniowa; z wyjątkiem jednego kompleksu handlowego w projekcie nie zaprojektowano o innych funkcjach społecznych i usługowych. (...) Z kolei uzupełnienie osiedla o obiekty o różnych funkcjach doprowadziło do częściowej degradacji czytelnej w projekcie osiowej kompozycji przestrzennej. Współcześnie nastąpiła również zmiana wyglądu wszystkich budynków osiedlowych w wyniku termomodernizacji.*

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że układ przestrzenny Osiedla Kopernik IB nie posiada wyjątkowych, nieprzeciętnych wartości historycznych związanych np. z osobą architekta czy fundatora. Jest to typowy przykład przemyślanej koncepcji przestrzennej, w wymiarze idealistycznym. Jego wartość naukowa nie wnosi nowych danych do badań nad architekturą tego okresu i nie jest związana z żadną określoną indywidualnością czasu i miejsca, w związku z czym znaczenie przedmiotowego założenia jako dokumentu jest ogólne.

Skoro, jak wykazano wyżej, wartość historyczna, artystyczna i naukowa ww. układu nie jest wysoka, to nie ma uzasadnienia prawnego i merytorycznego do zapewnienia mu ochrony konserwatorskiej poprzez wpis do rejestru zabytków.

Zastępca Doinosiąskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
we Wrocławiu
mgr Daniel Gibski